

Η ηγεμονία της Θήβας

Κορινθιακός ή Βοιωτικός πόλεμος

Κορινθιακός ή βοιωτικός πόλεμος

Μετά το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου το 404 π.Χ, η Σπάρτη συμμαχεί με περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας ενώ η Περσική Αυτοκρατορία υποτάσσει αρκετά νησιά του Αιγαίου Πελάγους.

Η συσταθείσα πελοποννησιακή συμμαχία κλονίζεται όταν η Σπάρτη επιτέθηκε στην Ήλιδα, μέλος της συμμαχίας της το 402 π.Χ.

Η Κόρινθος και η Θήβα αρνήθηκαν να βοηθήσουν τη Σπάρτη να καταλάβει την Ήλιδα.

Στην πορεία, η Θήβα, η Κόρινθος και η Αθήνα αρνήθηκαν να βοηθήσουν τη Σπάρτη στην κατά των Περσών εκστρατεία της στην Ιωνία το 398 π.Χ. Οι Θηβαίοι δε διστάζουν να διαταράξουν μια θυσία του βασιλιά Αγησίλαου Β', πριν από την αναχώρησή του.

Η Σπάρτη εναντίον των Περσών

- Η Σπάρτη, αν και χωρίς συμμάχους, νίκησε τους Πέρσες στη Λυδία και έφτασε μέχρι τις Σάρδεις.
- Ο σατράπης Τισσαφέρνης εκτελέστηκε για την ανικανότητά του να νικήσει τον Αγησίλαο, ενώ ο διάδοχος του, ο Τιθραύστης, δωροδόκησε τους Σπαρτιάτες για να κινηθούν προς τα βόρεια, στη σατραπεία του Φαρνάβαζου, πράγμα που ο Αγησίλαος έκανε.
- Ο Φαρνάβαζος μη μπορώντας να νικήσει τον Αγησίλαο προκάλεσε αναταραχές στην ηπειρωτική Ελλάδα με την παρέμβαση του Τιμοκράτη του Ρόδιου που δωροδόκησε άλλες πόλεις για να τις υποκινήσει σε πόλεμο κατά της Σπάρτης και να ανακληθεί ο Αγησίλαος.

Ο βοιωτικός ή κορινθιακός πόλεμος

- Αντισπαρτιατική σύμπραξη →
- Συμμαχία **Θήβας- Αθήνας - Κορίνθου- Άργους** → **Σπάρτης**
(βοιωτικός ή κορινθιακός πόλεμος)
- Νίκη του Αγησίλαου επί του αντισπαρτιατικού συνασπισμού στην Κορώνεια το 394 π.Χ.
- Νίκη Κόνωνα στην Κνίδα (394 π.Χ.) εναντίον Σπαρτιατών →
- 1. απομάκρυνση σπαρτιατικών φρουρών από τις μικρασιατικές πόλεις,
- 2. ξύπνημα αθηναϊκών φιλοδοξιών για κυριαρχία και
- 3. επιστροφή του Κόνωνα με 50 πλοία δώρο του βασιλιά και χρήματα για την ανέγερση των μακρών τειχών → καταπάτηση συμφωνίας Αθήνας – Σπάρτης,
(392 π.Χ.) απόρριψη σπαρτιατικών προτάσεων για άρση όλων των όρων με αντάλλαγμα την απομάκρυνσή της από το Αιγαίο → η Αθήνα επιθυμεί την εξασφάλιση τροφής από τον Πόντο και **ξαναρχίζει μια έντονη αιγιακή πολιτική.**

Θήβα, Αθήνα, Κόρινθος

Ο βοιωτικός ή κορινθιακός πόλεμος

- περσική βοήθεια →
- ανοικοδόμηση τειχών της Αθήνας και
- εμφύλιος πόλεμος στην Κόρινθο
- Το 393 π.Χ, ο Κόνων και ο Φαρνάβαζος έπλευσαν στην ηπειρωτική Ελλάδα, επέδραμαν στην ακτή της Λακωνίας και κατέλαβαν τα Κύθηρα, όπου εγκατέστησαν ένα στρατιωτικό τμήμα με διοικητήτον Αθηναίο Νικόφημο.
- Στη συνέχεια, έπλευσαν στην Κόρινθο, όπου έπεισαν τα άλλα μέλη της Συμμαχίας πως ο Πέρσης βασιλιάς ήταν αξιόπιστος σύμμαχος. Τότε, ο Φαρνάβαζος έστειλε τον Κόνωνα στην Αττική με μεγάλο μέρος του περσικού στόλου, για να βοηθήσει τους Αθηναίους στην ανοικοδόμηση των μακρών Τειχών, έτσι χάρη στη βοήθεια των Περσών, μας λέει ο [Ξενοφώντας, \(Ελληνικά, 4.8. 7-10\)](#) η ανοικοδόμηση των Μακρών Τειχών τελείωσε γρήγορα.
- Η Αθήνα εκμεταλλεύτηκε το πλεονέκτημα και κατέλαβε την Σκύρο, Ίμβρο και τη Λήμνο, όπου εγκατέστησε κληρουχίες.

Τα περσικά χρήματα

Ξενοφών, *Ελληνικά* 4.8 9-10

- Τότε ο Κόνων του ζήτησε να του δώσει εκείνου τον στόλο, λέγοντας ότι αναλαμβάνει να τον συντηρήσει με τους πόρους των νησιών και να τον οδηγήσει στην πατρίδα του, να βοηθήσει τους Αθηναίους να ξαναχτίσουν τα Μακρά Τείχη και τα τείχη του Πειραιά — και το 'ξερε, είπε, ότι αυτό θ' αποτελούσε το μεγαλύτερο δυνατό πλήγμα για τους Λακεδαιμονίους. «Μ' αυτόν τον τρόπο», πρόσθεσε, «και στους Αθηναίους θα προσφέρεις εκδούλευση και τους Λακεδαιμονίους θα εκδικηθείς, εκμηδενίζοντας το αποτέλεσμα τόσων κόπων τους». Ακούγοντάς τα αυτά ο Φαρνάβαζος προθυμοποιήθηκε να τον στείλει στην Αθήνα και μάλιστα του 'δωσε και παραπάνω χρήματα για την ανοικοδόμηση των Τειχών.
- [4.8.10] Όταν έφτασε στην Αθήνα, **ο Κόνων ξανάχτισε μέρος των Τειχών βάζοντας τα πληρώματά του να δουλέψουν**, πληρώνοντας μεροκάματα σε μαραγκούς και χτίστες και ξοδεύοντας ό,τι άλλο χρειαζόταν. Άλλα τμήματα των Τειχών, πάλι, τα έχτισαν οι ίδιοι οι Αθηναίοι, καθώς κι οι Βοιωτοί κι άλλες πόλεις που προσφέρθηκαν εθελοντικά.
- Στο μεταξύ, **με τα χρήματα που είχε αφήσει ο Φαρνάβαζος οι Κορίνθιοι επάνδρωσαν πλοία, διόρισαν ναύαρχο τον Αγαθίνο κι απέκτησαν τη ναυτική κυριαρχία στον Κορινθιακό κόλπο.**

Ο βοιωτικός ή κορινθιακός πόλεμος

- Την ίδια ώρα, στην Κόρινθο διεξαγόταν εμφύλιος ανάμεσα στους δημοκρατικούς και ολιγαρχικούς.
- Οι δημοκρατικοί, οι οποίοι έλαβαν στήριξη από το Άργος, επιτέθηκαν στους αντιπάλους τους και τους έδιωξαν από την πόλη.
- Οι ολιγαρχικοί ζήτησαν την προστασία των Σπαρτιατών, ενώ οι Αθηναίοι και οι Βοιωτοί συμμαχήσαν με τους δημοκρατικούς. Σε μια νυχτερινή επίθεση, οι Σπαρτιάτες και οι ολιγαρχικοί κατέλαβαν το Λέχαιο, το λιμάνι της πόλης στον Κορινθιακό Κόλπο. Την επόμενη, οι Αθηναίοι προσπάθησαν να ανακαταλάβουν το Λέχαιο, αλλά αναχαιτίστηκαν και αναγκάστηκαν να τραπούν σε φυγή. Ο Αγησίλαος κατέλαβε την Κόρινθο αλλά ο Ιφικράτης, στρατηγός των Αθηναίων, κατέλαβε τελικά το Λέχαιο.

Η κατάσταση στην Αθήνα

- Το 392 π.Χ. οι Εκκλησιάζουσες παρουσιάζουν τη μεγάλη φτώχεια των μαζών.
- Η ανάκτηση των αθηναϊκών θέσεων στο Αιγαίο εξασφάλισε τον ανεφοδιασμό σε σιτηρά και παροχές μισθών. Ο Θρασύβουλος επιβάλλει την αθηναϊκή κυριαρχία στον Ελλήσποντο → είσπραξη φόρων από τη διέλευση των πλοίων.
- Κατάληψη Λέσβου και λύτρα από πόλεις της Ασίας → δυσaréσκεια στην Αθήνα και ανησυχία του Μ. Βασιλέα για το δυνάμωμα και επέκταση της Αθήνας → σταματούν οι Πέρσες να ενισχύουν τον αντισπαρτιατικό συνασπισμό.
- Απειλή Βασιλέα για επέμβαση στην Ελλάδα.

Η Σπάρτη στέλνει στα Σούσα το ναύαρχο Ανταλκίδα. → η Ειρήνη του Βασιλέα ή Ανταλκίδειος ειρήνη 386 π.Χ.

Όροι της ειρήνης:

- οι Έλληνες θα σέβονταν την αυτονομία των πόλεων της Ευρώπης και των νησιών,
- οι πόλεις της Μ. Ασίας θα αναγνωρίζονταν ως κτήσεις του βασιλέα καθώς και η Κύπρος,
- οι Αθηναίοι θα διατηρούσαν ως κτήσεις τη Λήμνο, Ίμβρο και Σκύρο, όπου από τον 5^ο αιώνα είχαν εγκαταστήσει κληρουχίες
- ο βασιλιάς θα πολεμούσε όσους δεν συναινούσαν στους όρους.

Ανταλκίδειος ειρήνη 386 π.Χ.

Ξενοφώντας, Έλληνικά, 5.1.31

- [5.1.31] Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.
- «Ο Βασιλεὺς Ἀρταξέρξης κρίνει δίκαιο να του ανήκουν οι πόλεις της Ασίας, κι από τα νησιά οι Κλαζομενές και η Κύπρος. Οι άλλες ελληνικές πόλεις, μεγάλες και μικρές, ν' αφεθούν ανεξάρτητες εκτός από τη Λήμνο, την Ἴμβρο και τη Σκύρο, που ὅπως και παλιά θ' ανήκουν στους Αθηναίους. Ὅσους δεν δεχτὸύν τούτη την εἰρήνη, θα τους πολεμήσω μαζί μ' εκείνους που τη δέχονται και στη στεριά και στη θάλασσα, με πλοία και με χρήματα».

Τα μετά την Ανταλκίδειο Ειρήνη

Ξενοφώντας, *Ἑλληνικά*, 5.1.32-33.

Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἑκάστοι πόλεις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουσαν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύειν. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτόνομους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἶη. Ἦτε νυν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοι ἔσσονται. οἱ μὲν δὴ ὥχοντο. ὁ δ' Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθύς ἐθύετο. ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύ-σοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς εἰς τὰς πόλεις. πρὶν δὲ αὐτὸν ὀρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες ὅτι ἀφιδᾶσι τὰς πόλεις αὐτο-νόμους. καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν, αὐτόνομους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

Ὅταν τ' ἀκούσαν αὐτὰ οἱ πρέσβεις τῶν πόλεων, πήγαν νὰ τ' ἀναφέρουν ὁ καθένας στὴν πόλὴ του. Ἐνῶ ὁμῶς οἱ ἄλλοι ὀρκίστηκαν νὰ τηρήσουν τούτους τοὺς ὅρους, οἱ Θηβαῖοι διατύπωσαν τὴν ἀξίωση νὰ ὀρκιστοῦν γιὰ λογαριασμό ὅλων τῶν Βοιωτῶν. Ὁ Ἀγησίλαος ὠστόσο δῆλωσε πῶς δὲν θὰ δεχτεῖ τοὺς ὅρκους τῶν παρὰ μόνο ἂν ὀρκιστοῦν, καθὼς ἀκριβῶς ἔλεγε τὸ κείμενο τοῦ Βασιλέως, ὅτι ἡ καθεμιὰ πόλὴ —μικρὴ ἢ μεγάλη— θὰ εἶναι ἀνεξάρτητὴ. Οἱ πρέσβεις τῶν Θηβαίων πάλι υποστήριζαν ὅτι δὲν εἶχαν τέτοια ἐξουσιοδότηση. «Τότε», τοὺς εἶπε ὁ Ἀγησίλαος, «νὰ πάτε νὰ ρωτήσετε τοὺς δικοὺς σας. Καὶ νὰ τοὺς εἰδοποιήσετε ἀκόμα ὅτι ἂν δὲν τὰ κάνουν αὐτὰ, θὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὴ συνθήκη εἰρήνης». Τότε οἱ Θηβαῖοι πρέσβεις ἐφυγαν.

Στο μεταξύ ὁ **Ἀγησίλαος**, πού ἐχθρευόταν τοὺς Θηβαίους, δίχως νὰ χάσει καιρὸ ἐπέισε τοὺς ἐφόρους κι ἔκανε ἀμέσως θυσία γιὰ τὸ πέρασμα τῶν συνόρων. **Ἀφοῦ βγήκαν εὐνοϊκὰ τὰ σημάδια, πήγε στὴν Τεγέα κι ἀπὸ κει ἐστείλε ἱππεῖς νὰ ἐπιταχύνουν τὴν ἐπιστράτευση τῶν περιοίκων**, κι ἐστείλε κι ἀξιωματικούς/συνδέσμους στὶς πόλεις. Πρὶν ἐξορμήσει ὠστόσο ἀπὸ τὴν Τεγέα, ἦρθαν οἱ Θηβαῖοι νὰ δηλώσουν ὅτι ἀφήνουν τὶς πόλεις ἀνεξάρτητες. Ἔτσι οἱ Λακεδαιμόνιοι γύρισαν στὴν πατρίδα τοὺς καὶ οἱ **Θηβαῖοι ἀναγκάστηκαν νὰ δεχτοῦν τὴ συνθήκη, ἀφήνοντας ἀνεξάρτητες τὶς πόλεις τῆς Βοιωτίας**.

Η Δεύτερη αθηναϊκή Συνομοσπονδία 377 π.Χ.

- Με την ειρήνη του βασιλιά οι Αθηναίοι **σταματούν την προσπάθεια για ανάκτηση των θέσεών τους στο Αιγαίο** και λόγω της ισχυρής αντιπολίτευσης μέσα στην Αθήνα.
- Η Σπάρτη σταθεροποιεί τη θέση της στην ξηρά, η Θήβα με την Αθήνα συνάπτουν νέα συμφωνία (με αφορμή την αποστολή του βασιλιά Κλεόμβροτου στη Βοιωτία και την απόπειρα κατάληψης του Πειραιά από τους Σπαρτιάτες)
 - δημιουργία συμμαχίας **2^{ης} αθηναϊκής Συνομοσπονδίας 377 π.Χ.** με σκοπό να υποχρεώσει τους Σπαρτιάτες να αφήσουν τους Έλληνες να ζουν ελεύθεροι, ανεξάρτητοι και ειρηνικά.
- Στη συμμαχία κάθε πόλη διατηρούσε την αυτονομία της, όπως όριζε η ειρήνη του Βασιλέως.
- Αθηναίοι → εκφράζουν προσήλωση στο βασιλιά και σεβασμό της αυτονομίας των πόλεων.

Η Οργάνωση της 2^{ης} συμμαχίας-συνομοσπονδίας

Κοινές δαπάνες → από συνεισφορές (συντάξεις) που θα ορίζονταν από ένα ομοσπονδιακό συμβούλιο χωρίς να παραβρίσκονται οι Αθηναίοι.

- Αθηναϊκή βουλή → προετοιμασία ψηφισμάτων που υποβάλλονταν στους συμμάχους (το δεκτό ψήφισμα → ερχόταν ως προβούλευμα στην εκκλησία και έπαιρνε τελική μορφή).
- Συνέδριο - ομοσπονδιακό συμβούλιο → (προέδρευαν οι πρυτάνεις) αρμοδιότητα για εισδοχή στη συμμαχία νέων μελών, θέματα ειρήνης ή πολέμου, όριζε το ποσό των εισφορών και διαχειριζόταν το ομοσπονδιακό ταμείο.
- Διατάξεις → σκοπό να αποφύγουν την παλιά πρακτική. Αθηναίοι υπόσχονται να μη ξαναστείλουν κληρουχίες, ούτε να αγοράσουν κτήματα σε συμμαχικό έδαφος.

Η κυριαρχία της Θήβας κατά τον 4^ο π.Χ. αιών.

- Ενώ η Θήβα κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο είχε ταχθεί στο πλευρό της Σπάρτης, μετά τη λήξη του **πρωτοστατεί στους αντισπαρτιατικούς συνασπισμούς.**
- Στο εσωτερικό της, όμως, σπαράζεται από εμφύλιες διαμάχες ανάμεσα **σε αριστοκρατικούς και δημοκρατικούς.**
- Το α' μισό του 4^{ου} αιώνα δύο μεγάλες προσωπικότητες, ο **Επαμεινώνδας** και ο **Πελοπίδας** οδηγούν τη Θήβα στο κέντρο των πολιτικών εξελίξεων.
- Η **πολιτική της Θήβας** την εποχή του Πελοπίδα και του Επαμεινώνδα συντέλεσε **στην ανατροπή της πελοποννησιακής ισορροπίας και στη σταδιακή αποδυνάμωση της Σπάρτης.**

Η Θήβα και η Βοιωτία

- Η Θήβα στις αρχές του 4^{ου} αιώνα είναι η σημαντικότερη πόλη της **Βοιωτικής Συνομοσπονδίας**, που ιδρύθηκε το τελευταίο τρίτο του 5^{ου}.

Η Βοιωτική Συνομοσπονδία (βοιωτικό κοινό) →

- Στις πόλεις με ολιγαρχικού τύπου πολίτευμα, μόνον οι γαιοκτήμονες είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα
- χωρισμένη σε 11 περιφέρειες (δεν υπήρχε αντιστοιχία πόλεων – περιφερειών). Στη Θήβα αναλογούσαν 2 περιφέρειες και μετά το 427 π.Χ. προστέθηκαν άλλες 2 των Πλαταιών.
- Ομοσπονδιακή κυβέρνηση → 11 βοιωτάρχες (60 ομοσπονδιακούς συμβούλους) → Η Θήβα κατείχε εξέχουσα θέση μέσα στο πλαίσιο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Η Θήβα: 379 π.Χ. ανασύσταση βοιωτικής συνομοσπονδίας

- Καδμεία (ακρόπολη Θήβας) ήταν η έδρα των ομοσπονδιακών οργάνων
- Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο ήταν με το μέρος των Πελοποννησίων αλλά, όταν ηττήθηκαν οι Αθηναίοι, οι Βοιωτοί ήταν οι πρώτοι που αποχώρησαν από την σπαρτιακή συμμαχία και η Θήβα έγινε το καταφύγιο των καταδιωγμένων εξόριστων δημοκρατικών. Η εχθρότητα μεγάλωσε προς την Σπάρτη, όταν οι Σπαρτιάτες, σύμμαχοι του Βασιλέα, επέβαλαν την αναγνώριση της αυτονομίας των πόλεων, 386 π.Χ. → που ισοδυναμούσε με διάλυση της *Βοιωτικής Συνομοσπονδίας*.
- Το 379 π.Χ. η ανασύσταση της βοιωτικής Συνομοσπονδίας, πιο δημοκρατική, → *πρωτοβάθμια συνέλευση*, όπου μπορούσαν να μετέχουν όλοι οι Βοιωτοί πολίτες.
- Η συνέλευση συνερχόταν στη Θήβα και οι πόλεις ήταν κατανεμημένες σε 7 περιφέρειες, 3 ή 4 από τις οποίες ήλεγχε η Θήβα.
- Κυρίαρχες προσωπικότητες ο *Επαμεινώνδας* και ο *Πελοπίδας*, που συντέλεσαν να γίνει η Θήβα ισχυρότατη πόλη αυτή την εποχή.

Η σύγκρουση Θήβας -Σπάρτης

- Το 382 π.Χ. η Σπάρτη ανατρέπει το δημοκρατικό πολίτευμα της Θήβας και παραδίδει την εξουσία σε ολιγαρχικούς.
- Το 379 π.Χ. οι Θηβαίοι δημοκρατικοί με αρχηγό τον **Πελοπίδα**, ανατρέπουν τους ολιγαρχικούς και αποκαθιστούν το δημοκρατικό πολίτευμα.
- Ο **Πελοπίδας** συγκροτεί έναν αξιόμαχο στρατό με κύριο πυρήνα ένα σώμα 300 στρατιωτών, τον **Ιερό λόχο**. Οι άντρες του Ιερού λόχου συνδέονται μεταξύ τους με στενή φιλία και είναι έτοιμοι να θυσιαστούν.

Η μάχη στα Λεύκτρα 371 π.Χ.

- Δίπλα στον Πελοπίδα βρίσκεται ένας νεότερος στρατηγός, ο **Επαμεινώνδας**, μια από τις λαμπρότερες στρατιωτικές φυσιογνωμίες του αρχαίου κόσμου.
- Οι Θηβαίοι συγκρούονται επανειλημμένα με τους Σπαρτιάτες.
- Ο πόλεμος συνεχιζόταν → οι Σπαρτιάτες πολιορκούν την Κέρκυρα, που είχε προσχωρήσει στη συμμαχία, αλλά ηττήθηκαν από τον Ιφικράτη που λεηλατεί την Πελοπόννησο. → νέα συμφωνία **Αθήνας-Σπάρτης** (ουσιαστικά αναδιανομή ηγεμονίας).
- Η Αθήνα μετριοπαθής λόγω του μετριοπαθούς Καλλίστρατου αλλά και του φόβου που προκαλούσε η ανάπτυξη της Θήβας, που δεν επικύρωσε τη προηγηθείσα συμφωνία.
- Ο **Πελοπίδας** θέλησε να αναγνωριστεί από το βοιωτικό συνέδριο ως αντιπρόσωπος όλων των Βοιωτικών πόλεων και όχι μόνο της Θήβας, πράγμα που όχι μόνο δεν δέχθηκαν οι αντιπρόσωποι των άλλων πόλεων αλλά απέκλεισαν τους Θηβαίους από το συνέδριο.

Η μάχη στα Λεύκτρα 371 π.Χ.

- Τότε οι Σπαρτιάτες βρήκαν ευκαιρία να επιτεθούν στους Θηβαίους: διέταξαν τον βασιλιά Κλεόμβροτο που βρισκόταν στην Φωκίδα να επιτεθεί στη Βοιωτία.
- Οι Σπαρτιάτες ανέρχονταν σε 11.000, ενώ οι Θηβαίοι ανερχόμενοι σε 6.000. Ο στρατηγός των Θηβαίων ο **Επαμεινώνδας** εφάρμοσε για πρώτη φορά στην ιστορία των μέχρι τότε πολέμων νέα στρατιωτική τακτική, της **λοξής φάλαγγας**, η οποία και τον ανέδειξε σε έναν από τους ευφυέστερους στρατηγούς όλων των εποχών.
- Η **λοξή φάλαγγα** και ο **ιερός λόχος** του Πελοπίδας κατάφεραν την **ολοσχερή ήττα των Σπαρτιατών** που πολέμησαν γενναία και έχασαν και βασιλιά τους Κλεόμβροτο.

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΛΕΥΚΤΡΩΝ

Η αποφασιστική κίνηση

371 π.Χ.

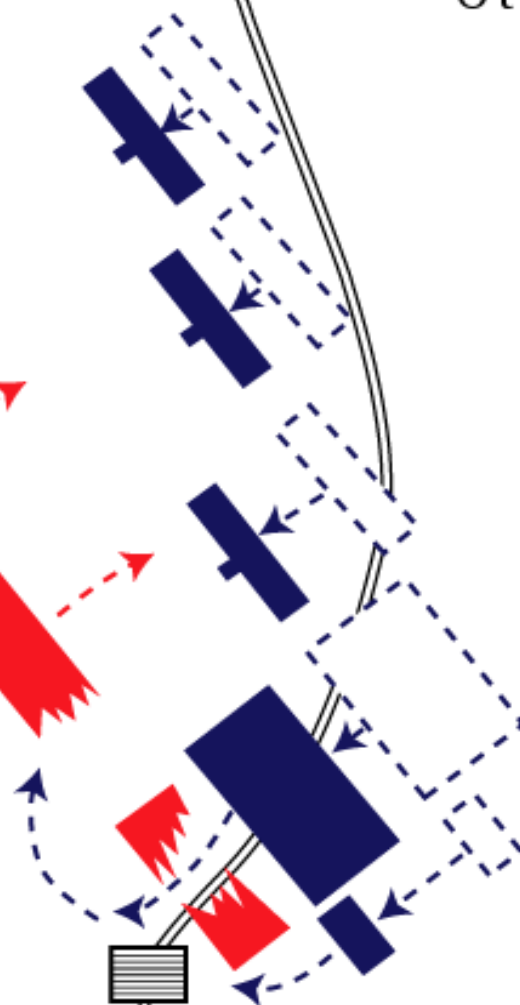
ΚΛΙΜΑΚΑ ΣΕ ΜΙΛΙΑ

Θηβαϊκό
στρατόπεδο

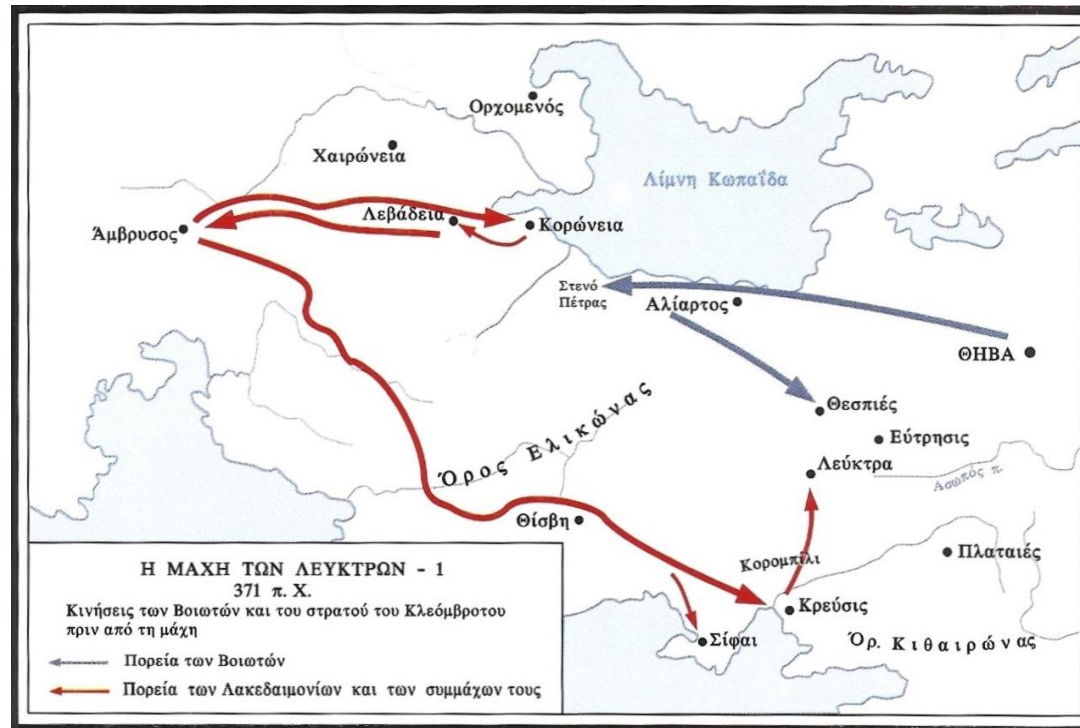

Σπαρτιατικό
στρατόπεδο

Λεύκτρα

Η μάχη των Λευκρών 371 π.Χ.

Η αντίδραση στη Σπάρτη μετά την ήττα στα Λεύκτρα 371 π.Χ.

- **Ξενοφώντας Ελληνικά, 6.4.16-17**

Ύστερα απ' αυτά, ο αγγελιαφόρος που έφερνε το μήνυμα της καταστροφής στη Λακεδαίμονα έφτασε εκεί την τελευταία μέρα των Γυμνοπαιδιών, την ώρα που ο χορός των ανδρών βρισκόταν στο θέατρο. Μ' όλη την οδύνη, ωστόσο, που προκάλεσε στους εφόρους η είδηση της καταστροφής —οδύνη, νομίζω, αναπόφευκτη— δεν απομάκρυναν τον χορό, αλλά τον άφησαν να διαγωνιστεί. Ανακοίνωσαν βέβαια τα ονόματα των νεκρών στις οικογένειές τους, προειδοποίησαν όμως τις γυναίκες να μη σύρουν φωνή, παρά να υποφέρουν τον χαμό τους σιωπηλά. Την άλλη μέρα, όσοι είχαν χάσει συγγενείς τους θεάθηκαν να κυκλοφορούν στους δημόσιους χώρους λάμποντας από χαρά· από κείνους, αντίθετα, που είχαν ειδοποιηθεί ότι οι δικοί τους ζούσαν, λίγοι φανερώθηκαν — και τούτοι όμως περιφέρονταν σκυθρωποί και ταπεινωμένοι. Κατόπιν οι έφοροι κήρυξαν επιστράτευση για τα δύο υπόλοιπα τάγματα ως την τεσσαρακοστή κλάση· κάλεσαν, ως την ίδια ηλικία, και τους εφέδρους των ταγμάτων που βρίσκονταν έξω από τα σύνορα.

Γιατί πρωτύτερα είχαν εκστρατεύσει στη Φωκίδα μόνο οι άνδρες των τριάντα πέντε πρώτων κλάσεων.) Πρόσταξαν να πάνε μαζί τους κι όσοι είχαν μείνει ως τότε πίσω για την άσκηση δημοσίων λειτουργημάτων. Καθώς ο Αγησίλαος δεν είχε ακόμα συνέλθει από την αρρώστια του, η πόλη παρήγγειλε στον γιο του Αρχίδαμο να αναλάβει τη διοίκηση αντί για κείνον. Κοντά του εξεστράτευσαν πρόθυμα οι Τεγεάτες, γιατί ζούσαν ακόμα οι οπαδοί του Στασίππου, φίλοι των Λακώνων, που είχαν αρκετή επιρροή στην πόλη τους. Μ' ενθουσιασμό κίνησαν για την εκστρατεία κι οι Μαντινείς από τα χωριά τους, γιατί είχαν αριστοκρατικό καθεστώς. Αλλά και οι Κορίνθιοι, οι Σικυώνιοι, οι Φλιάσιοι και οι Αχαιοί τους ακολούθησαν με πολλή προθυμία, κι άλλες πόλεις έστειλαν κι εκείνες στρατό. Παράλληλα, οι ίδιοι οι Λακεδαιμόνιοι και οι Κορίνθιοι επάνδρωναν πολεμικά, και ζήτησαν κι από τους Σικυωνίους να κάνουν το ίδιο, σχεδιάζοντας να τα μεταχειριστούν για να μεταφέρουν το στράτευμα αντίκρυ.

Η συνέπειες της μάχης των Λεύκτρων 371 π.Χ.

- Η ήττα των Σπαρτιατών (σκοτώθηκαν 400 όμοιοι) σημαίνει κατάρρευση των θέσεων της Σπάρτης στην Πελοπόννησο
- και ακύρωση των λόγων ύπαρξης της δεύτερης αθηναϊκής συνομοσπονδίας.
- ηγεμονική θέση των Θηβαίων στον τότε ελλαδικό χώρο.
- αλλοίωση σχέσεων Αθήνας και συμμάχων, αποστολή κληρουχιών στη Σάμο, Χερσόνησο, Ποτίδαια (παλιά πρακτική!) και βίαιη καταστολή της ανταρσίας της Κέας, οι στρατηγοί για την είσπραξη των εισφορών εφαρμόζουν τις σκληρές πρακτικές του 5^{ου} αιώνα.

Ανησυχίες από την ενδυνάμωση της Θήβας

Αθηναϊκή κοινή γνώμη διίστατο →

- οι μεν δεν έβλεπαν τις εκστρατείες του Επαμεινώνδα ως απειλή για τον ελληνικό κόσμο, μια και ο εχθρός ήταν πάντα η Σπάρτη,
- οι δε, με εκφραστή τον Καλλίστρατο, ανησυχούσαν για τα γεγονότα της Πελοποννήσου και υποστήριζαν την αποστολή βοήθειας στη Σπάρτη, πράγμα που έγινε.
- Το 370 π.Χ. ο Επαμεινώνδας εισβάλλει στην Πελοπόννησο, ιδρύει την Μεγαλόπολη και την καθιστά πρωτεύουσα της **αρκαδικής συμπολιτείας**. Ταυτόχρονα η Θήβα πολεμά και στη Θεσσαλία, όπου **σκοτώνεται ο Πελοπίδας**.
- Ο Επαμεινώνδας συνεχίζει μόνος του την πολιτική που είχαν χαράξει.

Η μάχη της Μαντίνειας 362 π.Χ. και οι συνέπειές της

- Το 367 π.Χ η Σπάρτη και η Θήβα ζητούν τη διαιτησία του Βασιλιά, οι διαπραγματεύσεις αποτυγχάνουν.
- Έτσι συγκρούονται στην Μαντίνεια το 362 π.Χ., όπου σκοτώθηκε ο Επαμεινώνδας.
- Συνέπειες: Σπάρτη → απώλεια Μεσσηνίας
- Ο Ξενοφώντας τελειώνει τα *Ελληνικά* του με τη περιγραφή της μάχης της Μαντίνειας και τονίζει ότι μετά επικράτησε ακρισία, μια και οι τρεις πόλεις που διεκδίκησαν την ηγεμονία είχαν αρχίζει να παρακμάζουν.

Συνέπειες της μάχης της Μαντίνειας 362 π.Χ. για τη Σπάρτη:

- Η απώλεια της Μεσσηνίας (απελευθέρωση από Επαμεινώνδα) σήμαινε λιγότερη γη, λιγότερους *κλήρους*.
- Η διανομή της Μεσσηνίας είχε επιτρέψει να *παραχωρηθούν κλήροι στους πολεμιστές* κατά τον Μεσσηνιακό πόλεμο και να *ικανοποιηθεί ο δήμος* των οπλιτών (οι ομοίοι χωρίς κλήρο έχαναν τα πολιτικά τους δικαιώματα).
- Μετά την ανεξαρτητοποίηση της Μεσσηνίας πολλοί βρέθηκαν *χωρίς περιουσία* και *έσοδα* αναγκασμένοι να ζουν από την πατρική περιουσία → *μείωση αριθμού ομοίων* και *συγκέντρωση γης σε λίγους* →
- *παρακμή Σπάρτης* βαθμιαία αποσύνθεση κοινωνικού και πολιτικού συστήματος → *διαταράζει την ισορροπία* όλης της Πελοποννήσου.

Η κατάσταση μετά τη μάχης της Μαντίνειας 362 π.Χ.

- Η Σπάρτη αντιμετωπίζει την έχθρα των αρκαδικών πόλεων και του Άργους.
- Η πολιτική της Θήβας την εποχή του Πελοπίδα και του Επαμεινώνδα συντέλεσε στην καταστροφή της πελοποννησιακής ισορροπίας.
- Στο εσωτερικό των πόλεων γίνονται συγκρούσεις ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς, ολιγαρχικούς (η Σπάρτη βρίσκει συμμάχους) και δημοκράτες με αιτήματα την διανομή γαιών ή την παραγραφή χρεών → φανερώνουν τη διατάραξη της κοινωνικής ισορροπίας (που φαίνεται και από το πλήθος των Πελοποννησίων που εντάσσονται στα μισθοφορικά στρατεύματα).

Η κατάσταση των Ελληνικών πόλεων μετά τη μάχη της Μαντίνειας 362 π.Χ. *Ξενοφώντας Ελληνικά, 7.5.26-27*

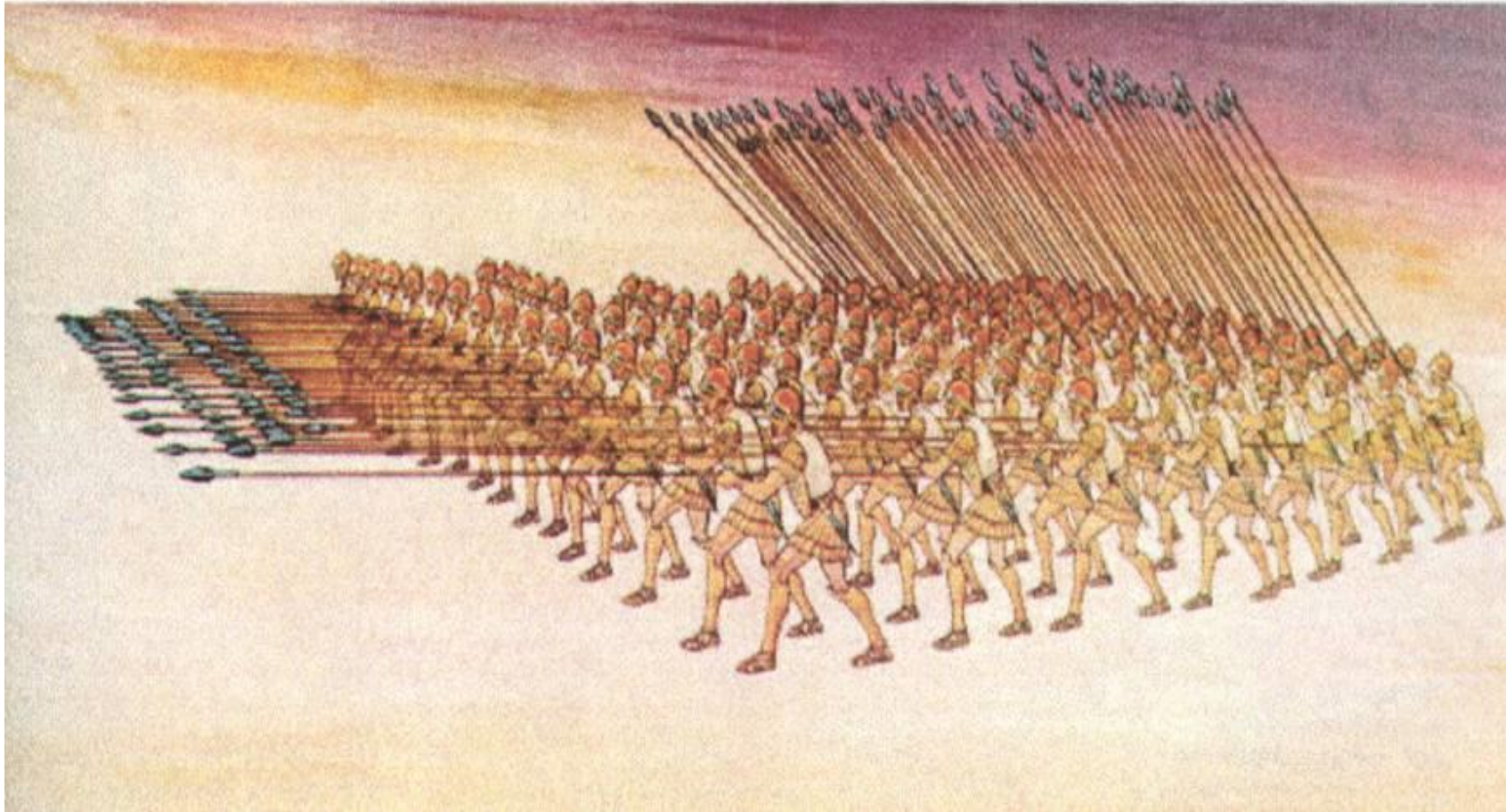
[7.5.26] Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγγένητο οὗ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. συνελλυθείας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν ὥστε ἀμφοτέρωθεν μὲν τροπαῖον ὡς νενικηκότερες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἰσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέρωθεν μὲν ὡς νενικηκότερες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν, ἀμφοτέρωθεν δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, [7.5.27] νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρα οὔτε πόλιν οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.

Ύστερα ἀπ' αὐτά, τὸ ἀποτέλεσμα στάθηκε ἀντίθετο ἀπὸ κείνου ποῦ περίμενε ὅλος ὁ κόσμος: γιατί ὅπως εἶχαν βρεθεῖ συγκεντρωμένες κι ἀντιμέτωπες δυνάμεις ἀπ' ὅλη σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα, κανένας δὲν ἀμφέβαλλε ὅτι σε περίπτωση μάχης οἱ νικητὲς θὰ γίνονταν κυρίαρχοι κι οἱ νικημένοι υπῆκοοί τους. Ωστόσο ὁ θεὸς τα 'φερε ἔτσι, ὥστε ἡ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς δύο παρατάξεις νὰ στήσῃ τρόπαιον ὡς νὰ 'χε νικήσῃ, δίχως ἡ ἄλλη νὰ προσπαθήσῃ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ· κι οἱ δύο τους ἔδωσαν πίσω νεκροὺς ἐχθροὺς ὡς νικητὲς, ἀλλὰ κι οἱ δύο περισυνέλεξαν δικούς τους νεκρούς ὡς νικημένοι· καὶ ἐνῶ κι ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἰσχυρίζονταν ὅτι εἶχαν νικήσῃ, καμιά τους δὲν βγήκε ἀπὸ τὴ μάχη ἐνισχυμένη σὲ ἐδάφη, πόλεις ἢ ἐξουσία· καὶ μετὰ τὴ μάχην ἡ Ἑλλάδα γνώρισε ἀκόμα μεγαλύτερη ἀκαταστασία κι ἀναταραχὴ ἀπὸ πρὶν. Ἀς σταματήσῃ ἐδῶ ἡ συγγραφή μου· μετὰ κατοπινὰ ἴσως ἀσχοληθεῖ ἄλλος.

Ο Επαμεινώνδας

- Ο Επαμεινώνδας, έμπειρος πολεμιστής, εμπνευστής της **λοξής φάλαγγας** → επίθεση από την αριστερή πτέρυγα, αντί για κατά - μέτωπο επίθεση στο κέντρο, ενώ οι επίλεκτες μονάδες τοποθετούνταν στη δεξιά πτέρυγα.
- Έτσι κέρδισε 2 νίκες στα Λεύκτρα 371 π.Χ. και στη Μαντίνεια 362 π.Χ. (η επαναστατική τακτική αποδόθηκε στις επιδράσεις των πυθαγορείων, ο ίδιος έλεγε ότι ήταν μαζί και φιλόσοφος).
- Ο Επαμεινώνδας σκοτώθηκε το 362 π.Χ. στη μάχη της Μαντίνειας, όταν χτυπήθηκε από ένα δόρυ. Ακολούθησε σκληρή μάχη γύρω από το σώμα του Επαμεινώνδα, καθώς οι Θηβαίοι προσπαθούσαν να σταματήσουν τους Σπαρτιάτες να πάρουν το σώμα του (**Διόδωρος Σικελιώτης – Κορνήλιος Νέποτας**).
- Πληγωμένος ρωτούσε να μάθει ποιά πλευρά νίκησε τη μάχη. Όταν του είπαν πώς νίκησαν οι Βοιωτοί, ο Επαμεινώνδας δήλωσε πως είναι ώρα να πεθάνει. Ο **Διόδωρος** μας λέει πως ένας φίλος του Επαμεινώνδα έκλαιγε λέγοντας του πως έμεινε άκληρος, αλλά ο Επαμεινώνδας του απάντησε πως είχε αφήσει 2 κόρες, τα Λεύκτρα και τη Μαντινεία, τις νίκες του.

Η λοξή φάλαγγα

Ο Πελοπίδας

- Ο Πελοπίδας περιγράφεται από τον **Πλούταρχο** ως υπόδειγμα αρετής και ως ικανότατος στρατηγός. Πεθαίνει στην Θεσσαλία το 364 π.Χ. στην διάρκεια του πολέμου κατά του Αλέξανδρου, τυράννου των Φερών.
- Έως το 340 π.Χ. η Θήβα ήταν πιστή σύμμαχος του Φιλίππου (είδε ευνοϊκά την είσοδό του στο αμφικτιονικό συμβούλιο) αλλά τις παραμονές της μάχης της Χαιρώνειας 338 π.Χ. έσπευσε να συμμαχήσει με την Αθήνα (ίσως ο Φίλιππος προσπάθησε να επιβάλει την κυριαρχία του στο συμβούλιο).
- Η πανωλεθρία που υπέστησαν εκεί οι συνασπισμένοι Έλληνες υπήρξε μοιραία για τους Βοιωτούς. **Ο Φίλιππος απαίτησε τη διάλυση της Βοιωτικής Συνομοσπονδίας και τοποθέτησε φρουρά στην Καδμεία.**

Ο θάνατος του Πελοπίδα, πίνακας του Andrey Ivanov

Ο θάνατος του Επαμεινώνδα, όπως τον φαντάζεται ο
Μπέντζαμιν Μπέστ

Ο Επαμεινώνδας

